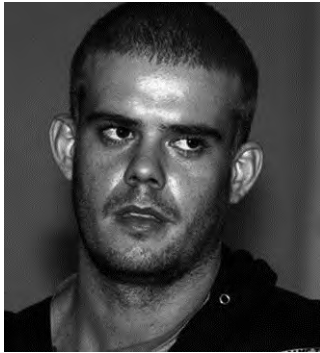

Opgave 2 Emoties rondom Joran

In 2005 werd de wereld opgeschrikt door de verdwijning van de Amerikaanse toeriste Natalee Holloway op Aruba. De Nederlander Joran van der Sloot werd gearresteerd als verdachte, maar al snel weer vrij gelaten wegens gebrek aan bewijs.

Via de Nederlandse televisie werd de zaak bekend bij het grote publiek. In verschillende mediaoptredens beweerde Van der Sloot dat hij

onschuldig was. Hij bleek volgens sommigen echter een ziekelijke neiging tot liegen te hebben. Hij zei dat het om een ongeluk ging, maar gaf voortdurend andere feiten op over de betrokkenen, de doodsoorzaak en de plaats van het stoffelijk overschot.

Zijn onoprechtheid leidde bij de grote massa tot de conclusie dat Van der Sloot schuldig was aan een misdrijf. Velen waren verontwaardigd over het huichelachtige gedrag van Van der Sloot. De verontwaardiging werd in de jaren daarna nog sterker toen bleek dat Van der Sloot zich bezig hield met vrouwenhandel en op een hotelkamer een jonge vrouw vermoordde.

Om te bepalen of de verontwaardiging over het gedrag van Van der Sloot een emotie is, kun je gebruik maken van de volgende definitie:

definitie

Een emotie is een reactie van een levend wezen op een gebeurtenis die voor dat wezen belangrijk is.

Deze definitie van een emotie bestaat uit vier verschillende onderdelen.

- 4p 9 Leg uit dat de verontwaardiging over Van der Sloot volgens de vier onderdelen van bovenstaande definitie inderdaad een emotie is. Geef bij elk element een vooronderstelling aan waarvan wordt uitgegaan.

Naast verontwaardiging was er ook sprake van medelijden met het afschuwelijke lot van de achttienjarige Natalee Holloway en het verdriet van haar rouwende moeder.

Aristoteles en Schopenhauer behandelen de emotie medelijden allebei als een deugd: medelijden is een goede karaktertrek van de mens. Toch bestaat er ook een groot verschil in hun opvatting over de emotie medelijden.

- 3p 10 In welk opzicht verschilt Aristoteles' opvatting over medelijden van die van Schopenhauer?

Leg in je antwoord de opvattingen over medelijden van beide filosofen uit. Gebruik bij je uitleg van Aristoteles' opvatting de vier elementen waaruit medelijden volgens hem bestaat.

Misdaadverslaggever Peter R. de Vries maakte een televisie-uitzending over de zaak Holloway, waarin beelden werden vertoond die met een verborgen camera waren opgenomen. Deze camera was verstopt in de auto van iemand die undercover voor De Vries werkte en het vertrouwen van Van der Sloot had weten te winnen.

De uitzending begon met de aankondiging van De Vries dat hij de zaak Holloway had opgelost, waarna hij inging op het politieonderzoek en het verdriet van de moeder van Natalee.

De beelden die waren opgenomen met de verborgen camera werden pas tegen het eind van het programma getoond. Daarin zag je dat Van der Sloot, onder invloed van het roken van wiet, bekende dat Natalee op het strand onwel werd, waarna hij haar lichaam door een vriend in zee liet dumpen.

Alhoewel de uitzending er niet toe leidde dat Van der Sloot opnieuw werd gearresteerd, werd de zaak op Aruba wel heropend. Peter R. de Vries verstond kennelijk de kunst om zijn toeschouwers bij justitie te overtuigen. Je zou een televisie-uitzending als die van Peter R. de Vries kunnen vergelijken met redevoeringen zoals die in de Oudheid werden gehouden. Daarbij wilde men immers het publiek overtuigen. Gebeurde dit in de Oudheid alleen met woorden, een televisiemaker kan tegenwoordig ook beelden gebruiken om de doelen van een redevoering te bereiken.

- 3p 11 Leg met behulp van de inleidende tekst op deze vraag uit dat de uitzending van Peter R. de Vries heeft voldaan aan de drie doelen van een redevoering.

Niet iedereen in Nederland was onder de indruk van het programma van Peter R. de Vries. Er kwam ook kritiek. Sommigen vonden dat De Vries vooral op sensatie gerichte televisie had gemaakt. Het programma leverde immers, behalve een bekentenis van Van der Sloot onder invloed van wiet, geen harde bewijzen op. Vanwege de extreem hoge kijkcijfers en de gunstige verkopen van het programma aan het buitenland, zou De Vries verschrikkelijk veel geld hebben verdiend.

Ook in de Oudheid werd kritiek geuit op de retorica, zoals door Plato.

- 2p 12 Welke twee overeenkomsten zijn er tussen de kritiek op de uitzending van Peter R. de Vries en Plato's kritiek op de retorica?

Het ervaren van emoties bij een televisieprogramma kun je vergelijken met het ervaren van emoties bij het lezen van een boek of het zien van een bioscoopfilm. Het ervaren van emoties in deze situaties leidt filosofisch gezien echter tot de paradox van de fictionele emoties.

De filosoof Peter Lamarque bedacht een oplossing voor deze paradox. Er is discussie mogelijk of de paradox van de fictionele emoties ook opgaat bij het kijken naar beelden die zijn opgenomen met een verborgen camera.

- 4p 13 Wat is Lamarques oplossing voor de paradox van de fictionele emoties? Leg in je antwoord de paradox van de fictionele emoties uit. Geef vervolgens een argument vóór en een argument tégen de stelling dat er bij een programma met een verborgen camera sprake is van de paradox van de fictionele emoties.

Een andere opzienbarende uitzending over Van der Sloot was het RTL 5-programma 'Terror Jaap'. Voorafgaand aan dat programma had Van der Sloot meegewerkt aan een test met een leugendetector. Bij een test met een leugendetector worden veranderingen in de fysieke toestand van een testpersoon geregistreerd op het moment dat deze door een deskundig persoon wordt ondervraagd. In de uitzending van 'Terror Jaap' werd verteld dat de detector veranderingen had geregistreerd in Van der

Sloots fysieke toestand op het moment dat hij sprak over zijn onschuld in de zaak Holloway.

Volgens de directeur van het recherchebureau dat verantwoordelijk was voor de test, heeft deze test bewezen dat de leugendetector werkt. Volgens critici kan iemand met een ziekelijke neiging tot liegen, zoals Joran van der Sloot, zijn emoties echter gemakkelijk anders voordoen dan ze zijn.

Vóór- en tegenstanders van de leugendetectortest kunnen hun argumenten onderbouwen vanuit het lichaam-geest debat, waarin het monistische standpunt tegenover het dualistische standpunt staat.

- 2p 14 Leg uit waarop de voorstanders van de leugendetectortest zich het beste kunnen beroepen: het monistische of het dualistische standpunt. Geef daarbij het verschil tussen beide standpunten aan.

Of Van der Sloot nu wel of niet zijn emoties heeft kunnen manipuleren tijdens de leugendetectortest, het voortdurend afleggen en weer intrekken van verklaringen deden in ieder geval vermoeden dat zijn emoties niet altijd oprecht waren.

Hij heeft zich voor de camera meerdere keren berouwvol getoond en schuld bewust opgesteld. Soms toonde hij zelfs verdriet over zijn eerdere leugens. Maar telkens bleek achteraf dat hij op die momenten gewoon weer een nieuwe leugen vertelde.

Volgens de Amerikaanse filosofe Martha Nussbaum kan een emotie waar maar ook onwaar zijn.

2p 15 Op welke twee manieren kan het verdriet van Van der Sloot volgens Nussbaum onwaar zijn?

Geef in je uitleg voor beide manieren een voorbeeld van onwaar verdriet van Van der Sloot.

Volgens socioloog Willem Schinkel hebben de emoties rondom Van der Sloot een groot saamhorigheidsgevoel opgeroepen bij de Nederlandse burgers. De massale verontwaardiging over zijn gedrag heeft een duidelijk 'wij-gevoel' en gezamenlijke opwindning gecreëerd. Burgers zijn daardoor meer met elkaar verbonden geraakt.

tekst 4

"Heb jij gekeken?" Het was de meest gestelde vraag in de afgelopen weken. Ze duidt op iets wat interessanter is dan Joran en Natalee zelf, dan 'Peter R.' of het juridische spel: namelijk het massale publiek dat zich verzamelt rond 'Joran'.

De gemeenschap die zichzelf opwindt, ziet zichzelf tegenwoordig op televisie. (...)

In 'Joran' zien we: zo ben je burger (want: zo ben je het niet). Maar hoe ben je dan 'burger'? Ja, je verontwaardigt je!

Of je je nu verontwaardigt over 'Jorans' indifferente arrogantie, zijn winstbejag, zijn acties, of over 'die hele mediahype', je bent verontwaardigd. (...)

'Samenleving', dat is georganiseerde verontwaardiging.

bron: De Groene Amsterdammer, nummer 7, 15 februari 2008

Schinkel geeft in tekst 4 indirect een argument voor het feit dat wij momenteel in een onwenselijke emocultuur leven. Maar je zou zijn betoog ook kunnen opvatten als een pleidooi voor de wenselijkheid van de emocultuur.

3p 16 Vind jij het wenselijk dat we in een emocultuur leven?

Bepaal je standpunt door uit tekst 4 een argument vóór en een argument tégen de wenselijkheid van emocultuur te ontleen en een eigen afweging te maken.